

ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ ΕΠΟΠΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Συνοπτική παρουσίαση της γνωμοδότησης του Ευρωπαϊού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων σχετικά με την πρώτη δέσμη μέτρων μεταρρύθμισης του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος για το άσυλο (κανονισμοί Eurodac, EASO και Δουβλίνου)

(Το πλήρες κείμενο της παρούσας γνωμοδότησης είναι διαθέσιμο στην αγγλική, γαλλική και γερμανική γλώσσα στον δικτυακό τόπο του ΕΕΠΔ www.edps.europa.eu)

(2017/C 9/04)

Εδώ και αρκετά χρόνια η Ευρώπη βρίσκεται αντιμέτωπη με μια πιεστική μεταναστευτική και προσφυγική κρίση, η οποία επιδεινώθηκε ακόμη περισσότερο το 2015. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή πρότεινε τη μεταρρύθμιση του συστήματος του κανονισμού του Δουβλίνου με σκοπό την προσαρμογή του στην ισχύουσα κατάσταση. Η μεταρρύθμιση αυτή συνδυάζεται με την πρόταση για τη δημιουργία ενός Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο, με σκοπό την παροχή συνδρομής στα κράτη μέλη κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους όσον αφορά το άσυλο.

Από τη δημιουργία του μέχρι σήμερα, το Eurodac εξυπηρετεί τον στόχο της παροχής δακτυλικών αποτυπωμάτων για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται στην ΕΕ.

Η Επιτροπή πρότεινε επίσης την αναδιατύπωση του κανονισμού για το Eurodac. Η κυριότερη αλλαγή στον κανονισμό αυτό συνίσταται στην επέκταση του πεδίου εφαρμογής του Eurodac ώστε να καταχωρίζονται οι υπήκοοι τρίτων χωρών που εντοπίζονται ότι διαμένουν παράνομα σε κράτη μέλη ή που συλλαμβάνονται λόγω της παράνομης διέλευσης συνόρου κράτους μέλους με τρίτη χώρα.

Ο ΕΕΠΔ αναγνωρίζει την ανάγκη για αποτελεσματικότερη διαχείριση της μετανάστευσης και του ασύλου στην ΕΕ. Ωστόσο, προτείνει σημαντικές βελτιώσεις ώστε να ληφθούν καλύτερα υπόψη τα έννομα δικαιώματα και συμφέροντα των συναφών προσώπων που ενδέχεται να θίγονται από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, και ειδικότερα των ευάλωτων ομάδων ανθρώπων που χρήζουν ειδικής προστασίας, όπως είναι οι μετανάστες και οι πρόσφυγες.

Στη γνωμοδότησή του ο ΕΕΠΔ διατυπώνει, μεταξύ άλλων, τις ακόλουθες κύριες συστάσεις:

- την αναφορά στον κανονισμό του Δουβλίνου ότι η θέσπιση της χρήσης μοναδικού αναγνωριστικού στη βάση δεδομένων του Δουβλίνου δεν μπορεί, σε καμία περίπτωση, να χρησιμοποιηθεί για άλλους σκοπούς πέραν των σκοπών που περιγράφονται στον κανονισμό του Δουβλίνου·
- τη διενέργεια πλήρους εκτίμησης επιπτώσεων για την προστασία των δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής στην αναδιατύπωση του Eurodac 2016 προκειμένου να υπολογιστεί ο αντίκτυπος που θα έχει για την ιδιωτική ζωή το προτεινόμενο νέο κείμενο και η επέκταση του πεδίου εφαρμογής της βάσης δεδομένων του Eurodac·
- τη διενέργεια εκτίμησης της ανάγκης για συλλογή και χρήση εικόνων προσώπου των κατηγοριών των ατόμων που αναφέρονται στην αναδιατύπωση του Eurodac 2016, καθώς και της αναλογικότητας της συλλογής τους, με βάση μια συνεπή μελέτη ή μια προσέγγιση που βασίζεται σε αποδεικτικά στοιχεία·
- τη διενέργεια αναλυτικής αξιολόγησης της κατάστασης των ανηλικών και τη στάθμιση των κινδύνων και της βλάβης που προκαλεί η διαδικασία λήψης δακτυλικών αποτυπωμάτων από τους ανήλικους και των πλεονεκτημάτων που μπορούν να προκύψουν από αυτή, επιπλέον της αιτιολογικής έκθεσης.

Η γνωμοδότηση προσδιορίζει στη συνέχεια και άλλες ελλείψεις στις διάφορες προτάσεις και διατυπώνει πρόσθετες συστάσεις όσον αφορά την προστασία των δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής οι οποίες θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τη νομοθετική διαδικασία.

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΠΛΑΙΣΙΟ

1. Τον Απρίλιο του 2016, η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση με τίτλο «Μεταρρύθμιση του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου και προώθηση των νόμιμων οδών προς την Ευρώπη»⁽¹⁾, στην οποία καθορίζει προτεραιότητες για τη βελτίωση του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου (ΚΕΣΑ). Στο πλαίσιο αυτό, στις 4 Μαΐου 2016, η Επιτροπή εξέδωσε τρεις προτάσεις που εντάσσονται σε μια πρώτη δέσμη μέτρων για τη μεταρρύθμιση του ΚΕΣΑ:

- πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (εφεξής «η πρόταση για το Δουβλίνο»)⁽²⁾·

⁽¹⁾ COM(2016) 197 final.

⁽²⁾ COM(2016) 270 final.

- πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 439/2010 (εφεξής «η πρόταση κανονισμού για τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο» ή «η πρόταση για τον ΟΕΕΑ») ⁽¹⁾ και
- πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 603/2013 σχετικά με τη θέσπιση του «Eurodac» για την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων για την αποτελεσματική εφαρμογή του [κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 604/2013 για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα], για την ταυτοποίηση παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών ή απάτριδων και σχετικά με αιτήσεις αντιπαραβολής με τα δεδομένα Eurodac που υποβάλλουν οι αρχές επιβολής του νόμου των κρατών μελών και η Ευρωπαϊκή Ένωση για σκοπούς επιβολής του νόμου (αναδιατύπωση 2016) (εφεξής «η πρόταση αναδιατύπωσης του Eurodac 2016») ⁽²⁾.
2. Πραγματοποιήθηκε άτυπη διαβούλευση με τον ΕΕΠΔ πριν από τη δημοσίευση της αναδιατύπωσης του Eurodac και της πρότασης για την EASO και ο ΕΕΠΔ διαβίβασε άτυπα σχόλια στην Επιτροπή σχετικά και με τα δύο κείμενα.
3. Ο ΕΕΠΔ κατανοεί την ανάγκη να αντιμετωπίσει η ΕΕ τις προκλήσεις της μεταναστευτικής και της προσφυγικής κρίσης που έχει προκύψει από το 2015, καθώς και την ανάγκη να υπάρχει μια αποτελεσματική και εναρμονισμένη πολιτική της ΕΕ για την αντιμετώπιση της παράτυπης μετανάστευσης εντός της ΕΕ και προς την ΕΕ. Με απόλυτο σεβασμό για τον ρόλο του νομοθέτη όσον αφορά την αξιολόγηση της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας των προτεινόμενων μέτρων, ο ΕΕΠΔ, στο πλαίσιο του συμβουλευτικού του ρόλου, θα διατυπώσει στην παρούσα γνωμοδότηση ορισμένες συστάσεις από την άποψη της προστασίας των δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής, προκειμένου να συνδράμει τον νομοθέτη στην τήρηση των απαιτήσεων των άρθρων 7 και 8 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων όσον αφορά τα δικαιώματα στην προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων και του άρθρου 16 της Συνθήκης για τη λειτουργία της ΕΕ.
4. Ο ΕΕΠΔ θα αναλύσει πρώτα τις κύριες συστάσεις που αφορούν τις τρεις προτάσεις. Οι κύριες αυτές συστάσεις αντιπροσωπεύουν τα σημαντικότερα ζητήματα τα οποία εντόπισε ο ΕΕΠΔ και τα οποία θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να αντιμετωπιστούν στο πλαίσιο της νομοθετικής διαδικασίας. Οι πρόσθετες συστάσεις αφορούν τα σημεία για τα οποία ο ΕΕΠΔ θεωρεί ότι απαιτούνται διευκρινίσεις, περαιτέρω πληροφορίες ή ήσσονος σημασίας τροποποιήσεις. Η διάκριση αυτή θα συνδράμει τον νομοθέτη ώστε να δώσει προτεραιότητα στα σημαντικά ζητήματα στα οποία αναφέρεται η παρούσα γνωμοδότηση.

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

68. Ο ΕΕΠΔ επικροτεί τις προσπάθειες που έχουν καταβληθεί όσον αφορά την προστασία των δεδομένων στα διάφορα κείμενα. Διαβλέπει ότι η νοσοτροπία της προστασίας των δεδομένων εντάσσεται σταδιακά στη νομοθετική διαδικασία, κάτι που παρατηρείται επίσης στον τρόπο με τον οποίο έχουν καταρτιστεί οι προτάσεις.
69. Με απόλυτο σεβασμό για τον ρόλο του νομοθέτη όσον αφορά την αξιολόγηση της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας των προτεινόμενων μέτρων, ο ΕΕΠΔ, στο πλαίσιο του συμβουλευτικού του ρόλου, διατυπώνει στην παρούσα γνωμοδότηση ορισμένες συστάσεις από την άποψη της προστασίας των δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής σχετικά με τις τρεις υπό εξέταση προτάσεις.
70. Όσον αφορά την πρόταση για το Δουβλίνο, ο ΕΕΠΔ εκφράζει την ανησυχία του για το γεγονός ότι το μοναδικό αναγνωριστικό στοιχείο θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για άλλους σκοπούς, για παράδειγμα για τον εντοπισμό των προσώπων σε άλλες βάσεις δεδομένων, διευκολύνοντας και απλοποιώντας με τον τρόπο αυτό τη σύγκριση βάσεων δεδομένων. Ο ΕΕΠΔ συνιστά να διευκρινιστεί ότι θα πρέπει να απαγορεύεται κάθε άλλη χρήση του αναγνωριστικού.
71. Όσον αφορά την πρόταση αναδιατύπωσης του Eurodac, ο ΕΕΠΔ θεωρεί ότι η επέκταση του πεδίου εφαρμογής του Eurodac προκαλεί ανησυχία σχετικά με την τήρηση της αρχής του περιορισμού του σκοπού όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 7 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ. Ο ΕΕΠΔ συνιστά επίσης να διευκρινιστούν περαιτέρω τα είδη των μέτρων, πέραν της απομάκρυνσης και του επαναπαρισμού, που θα μπορούσαν να λαμβάνονται από τα κράτη μέλη με βάση τα δεδομένα του Eurodac. Ο ΕΕΠΔ συνιστά στην Επιτροπή να καταρτίσει πλήρη εκτίμηση των επιπτώσεων που θα έχει η αναδιατύπωση του Eurodac 2016 στην προστασία των δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής προκειμένου να υπολογιστεί ο αντίκτυπος του προτεινόμενου κειμένου στην ιδιωτική ζωή.
72. Ο ΕΕΠΔ εκφράζει επίσης ανησυχίες για την προσθήκη των εικόνων προσώπου: ο κανονισμός δεν παραπέμπει σε κάποια εκτίμηση της ανάγκης συλλογής και χρήσης των εικόνων προσώπου των κατηγοριών των ατόμων στα οποία αναφέρεται η πρόταση αναδιατύπωσης του Eurodac. Επιπλέον, ο ΕΕΠΔ θεωρεί ότι η πρόταση θα πρέπει να αποσαφηνίσει τις περιπτώσεις στις οποίες θα πραγματοποιείται σύγκριση των δακτυλικών αποτυπωμάτων και/ή των εικόνων προσώπου, διότι η διατύπωση της πρότασης αναδιατύπωσης φαίνεται να υπονοεί ότι αυτού του είδους οι συγκρίσεις θα πρέπει να πραγματοποιούνται συστηματικά.

⁽¹⁾ COM(2016) 271 final.

⁽²⁾ COM(2016) 272 final.

73. Ο ΕΕΠΔ συνιστά επίσης, πέραν της αιτιολογικής έκθεσης, να καταστεί διαθέσιμη λεπτομερής αξιολόγηση όσον αφορά την κατάσταση των ανηλίκων, τη στάθμιση των κινδύνων και της βλάβης που μπορεί να προκαλέσει μια τέτοια διαδικασία στους ανηλίκους, καθώς και των πλεονεκτημάτων που μπορούν να προκύψουν από αυτή. Στο πλαίσιο αυτό, ο κανονισμός θα πρέπει να ορίσει περαιτέρω (δηλαδή σε αιτιολογική σκέψη) την έννοια της λήψης δακτυλικών αποτυπωμάτων από ανηλίκους με τρόπο φιλικό προς το παιδί.
74. Όσον αφορά την περίοδο διατήρησης, η οποία θα είναι καταρχήν πέντε έτη, ο ΕΕΠΔ συνιστά να παρασχεθούν περισσότερες λεπτομέρειες και να διευκρινιστεί για ποιον λόγο και με ποιον τρόπο η πενταετής περίοδος διατήρησης των δεδομένων κρίθηκε αναγκαία στο πλαίσιο αυτό για την επίτευξη των νέων σκοπών της βάσης δεδομένων του Eurodac. Επιπλέον, ο ΕΕΠΔ συνιστά τη μείωση της περιόδου διατήρησης στην πραγματική διάρκεια της απαγόρευσης εισόδου που έχει επιβληθεί σε συγκεκριμένο πρόσωπο. Τέλος, ο ΕΕΠΔ συνιστά να διευκρινιστεί στην πρόταση ότι το σημείο έναρξης της περιόδου διατήρησης θα είναι η ημερομηνία της πρώτης επεξεργασίας των δακτυλικών αποτυπωμάτων από ένα κράτος μέλος.
75. Τέλος, ο ΕΕΠΔ συνιστά να αποκλειστεί η χρήση όλων των δεδομένων για σκοπούς επιβολής του νόμου έπειτα από τρία έτη και να σταματήσει η διαφοροποίηση μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών υπηκόων τρίτων χωρών εν προκειμένω.
76. Πέρα από τις βασικές ελλείψεις που επισημαίνονται ανωτέρω, οι συστάσεις του ΕΕΠΔ στην παρούσα γνωμοδότηση αφορούν τις εξής πτυχές:
- όσον αφορά την πρόταση αναδιατύπωσης του Eurodac,
    - Ο ΕΕΠΔ συνιστά να διευκρινιστεί στο κείμενο της πρότασης ότι την τελική ευθύνη για την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα θα φέρουν τα κράτη μέλη, τα οποία θα θεωρούνται υπεύθυνοι επεξεργασίας κατά την έννοια της οδηγίας 95/46/EΚ.
    - Το άρθρο 37 θα πρέπει να διατυπωθεί εκ νέου ώστε να αποσαφηνιστεί σε ποια περίπτωση επιτρέπεται ή απαγορεύεται η διεθνής διαβίβαση, και ειδικότερα όσον αφορά τη διαβίβαση στη χώρα καταγωγής του αιτούντος.
    - Στο άρθρο 38 παράγραφος 1 θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι μόνο τα δεδομένα που είναι απολύτως απαραίτητα για τον σκοπό της επιστροφής μπορούν να διαβιβάζονται από τα κράτη μέλη.
    - Δεν θα πρέπει να επιτρέπεται ο εξαναγκασμός για τη λήψη των δακτυλικών αποτυπωμάτων των ατόμων. Αυτό θα πρέπει να διευκρινίζεται στον κανονισμό για το Eurodac.
    - Στο πλαίσιο αυτό, ο ΕΕΠΔ συνιστά να διευκρινιστεί ότι η κράτηση δεν θα πρέπει να θεωρείται ως ποινή για μη συμμόρφωση με την υποχρέωση παροχής δακτυλικών αποτυπωμάτων.
    - Η χρήση πραγματικών δεδομένων από τον eu-LISA για σκοπούς δοκιμών εγείρει σοβαρές ανησυχίες και δεν θα πρέπει να επιτρέπεται βάσει του κανονισμού για το Eurodac. Η εναλλακτική λύση της χρήσης μη πραγματικών δεδομένων θα πρέπει να εξεταστεί και να αξιολογηθεί από τον νομοθέτη, λαμβανομένου υπόψη του κινδύνου για την προστασία της ιδιωτικής ζωής των σχετικών προσώπων. Σε κάθε περίπτωση, το κείμενο δεν θα πρέπει να θεωρεί ότι τα βιομετρικά δεδομένα μπορούν να ανωνυμοποιηθούν, καθώς συνδέονται πάντοτε με ένα πρόσωπο και, ως εκ τούτου, θεωρούνται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα.
    - Όσον αφορά την επεξεργασία πληροφοριών από τον eu-LISA, ο ΕΕΠΔ συνιστά να διευκρινιστεί ότι πρέπει να θεσπιστούν κατάλληλες διασφαλίσεις όσον αφορά την πρόσβαση εξωτερικών αναδόχων στα δεδομένα.
    - Τέλος, ο ΕΕΠΔ επικροτεί τις προσπάθειες που έχουν καταβληθεί με στόχο να διασφαλίζεται ότι η πρόσβαση από τις αρχές επιβολής του νόμου αξιολογείται από ανεξάρτητο φορέα. Ωστόσο, οι εντεταλμένες αρχές και οι αρχές ελέγχου δεν θα πρέπει να ανήκουν στον ίδιο οργανισμό, προκειμένου να διαφυλάσσεται η ανεξαρτησία της αρχής ελέγχου.
  - όσον αφορά την πρόταση για τον ΟΕΕΑ,
    - Ο ΕΕΠΔ συνιστά να διευκρινιστεί ότι η πρόσβαση στις βάσεις δεδομένων θα πρέπει να επιτρέπεται στους ειδικούς του Οργανισμού μόνο σύμφωνα με τις νομικές πράξεις που διέπουν τις εν λόγω βάσεις δεδομένων και τους κανόνες για την προστασία των δεδομένων.
    - Ο ΕΕΠΔ συνιστά να διευκρινιστεί περαιτέρω το νόημα των διοικητικών σκοπών που αναφέρονται στο άρθρο 30 παράγραφος 3, καθώς οποιοσδήποτε σκοπός που επιδιώκεται από μια διοικητική αρχή θα μπορούσε να χαρακτηριστεί με τον όρο «διοικητικός σκοπός».
    - Ο ΕΕΠΔ συνιστά να διευκρινιστούν οι αρμοδιότητες μέριμνας για την ασφάλεια του εξοπλισμού που χρησιμοποιείται από τον Οργανισμό, οι οποίες θα πρέπει να καθοριστούν για όλα τα στάδια του κύκλου ζωής του εξοπλισμού, δηλαδή από το στάδιο της απόκτησής του, κατά το στάδιο αποθήκευσης και χρήσης του και, τέλος, έως το στάδιο της διάθεσής του.

Βρυξέλλες, 21 Σεπτεμβρίου 2016.

Giovanni BUTTARELLI

Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων